

Vinko Möderndorfer

SORROW

1

Ponoči se zbujam in strmim v strop.

Že dve leti sem v tej sobi pa kljub temu ne spim dobro. Nenadoma se zbudim in buljim v temo. Tako bolščim včasih do jutra, ko začnejo škripati sosednje sobe, ko grejo počasi, kot da bi se dogovorili, drug za drugim kašljajoč na skupno stranišče. Potem, okrog pol sedmih, ko gre učiteljica s svojim nezakonskim sinom v šolo, se vse umiri. Takrat šele zadremam. Nikamor se mi ne mudi. Čim dlje bom spal, hitreje bo minil dan.

Pravzaprav ne spim. Samo mučim se. Zatiskam oči in si poskušam iz zvokov, ki se pojavljajo po hiši, naslikati sliko prizorov. Ropotanje z lonci... aha, sosedba bo kuhala špagete, zdaj stoji pred štedilnikom v tistem svojem večno popacanem predpasniku in se steguje po vrečki s špageti, ki jo ima na zgornji polici... najbrž bo vzela tisti srebrni lonec... in si ga naslikam, točno vem, kakšen je, večkrat me Pepi povabi na špagete... po zvoku sodeč bo tisti lonec s črnimi uhlji (ročaji). Zdaj se zasliši loputanje vrat in na drugi strani rahel zvok brnenja... točno, to bo zvonec pri učiteljici, vmes sta dve steni, pa se zato tako čudno sliši... nekdo kljuka (to pomeni, da vztrajno pritiska na kljuko), kdo bi le bil, k učiteljici nikoli nikogar ni... spet kljuka, nestrpno, bi rekel... kdo le... Aha, najbrž poštar Jaka, malo je že našnopsan, pa se je zato kar naslonil na zvonec, z drugo roko pa kljuka, pa kljuka... Če bom čez nekaj časa slišal kolo, kako zašklepeče, ko ga bo spodaj na dvorišču obračal in bo zapeljal čez kovinsko rešetko na kanalu, potem je to poštar. Ne bom se zmotil. Čakam... Šklap, šklap in pa proooooom... in priiiiiim... Točno, šklepet Jakovega kolesa in tisti značilni zvok kovinske rešetke, ki naredi proooooom in potem, ko se postavi nazaj v prejšnjo lego, naredi malo višji ton, priiiiiim, ker najbrž z večjo površino udari ob tla. Najbrž.

Kaj pa je zdaj to? Voda v stranišču. Nekdo je sredi dopoldneva potegnil vodo? Kaj niso že vsi odšli? Morda se je Pepi prebudil? Ne. On vstane šele okrog dveh. Ali pa je že morda? Dve?

Zadiši po kavi.

Ne, ni še dve. Kavov kuha ponavadi patronažna sestra Ivanka, ko pride starega Prislana pičit z inzulinom. Potem obema skuha kavo. V naši ulici ima kar tri inzulaše. Ja, to bo vonj Ivankine kave.

Obnem se na drugo stran. Ne gre več. Ne morem več ležat, vse me že boli, kaj ko bi si ga vrgel na roke... Si si ga že včeraj, preden si šel spat. Pa kaj, zdravju ne škodi! Ne se hecat, se ti bo roka posušila. A ne bi rajši kaj napisal? Blokec in

svinčnik imaš pri postelji. Ne ga poslušat, literata, dej si ga no vreč že enkrat na roke, pa mirna bosna! Toliko zdravega semena v nič! Saj se sproti nov dela! Samo čas izgubljaš. Daj, vstani, odpri okno, do pasu nag potelovadi, kot so to počeli stari Grki. Opa, to pa ne bo držalo! Stari Grki so telovadili čisto nagi, da so jim lule pri vsakem sonožnem poskoku vedno bolj nabrekale in tolkle (plask, plask) ob trebuh... Kaj bi govoril, daj, olupsi si ga že! Prebudi se, veselo na delo, ves dan je še pred tabo! Pusti tepca moralističnega, saj ne ve, kaj govori! Lepo zatisni oči in si predstavlja kakšno bakreno rdečo, pa polno in okroglo, pa dišečo, po pravkar prihajajoči plimi dišečo, plimi iz njene rožne školjke... Jezus, kakšen literaren idiot! Drkati ali ne drkati, to je tu vprašanje!

Pozvoni.

Grem odpret. Črn klobuk. Obraz skrit za tančico. Sploh vsa v črnem, samo dekolte! Kakšna koža! Na rokah črne rokavice, ki se nadaljujejo v črno čipkaste rokave. Dim se suklja izpod klobuka. Dvigne obraz. Vidim cigaretšpic. Črn, tanek, dolg... na koncu pa bela cigareta. Božansko!

Brez besed vstopi. Odmaknem se. Z nonšalantno gesto odpnem sredinski gumb na suknjiču. Zasveti se bela srajca. Kakšna sreča, da sem se zjutraj v sveže preoblekel! Ona, še vedno brez besed, sede na rob pisalne mize. Sede tako, da samo z eno nogo rahlo pozibava v zraku, z drugo pa je čvrsto na tleh. Zdrsнем (s pogledom, jasno!) po njenem dolgem in oblem stegnu. Potem si odpnem ovratnik in klobuk potisnem malo nazaj (vedno namreč nosim klobuk, vedno!). Ona se stegne proti meni, kot da bi mi hotela nekaj zaupnega prišepniti. Tudi jaz se nagnem k nji. Vonj! Kakšen vonj! Je to Poison, ali pa samo Eue d'etre. Molčiva. Vpijava drug drugega! Potem ona z decentno gesto, samo s kratkim pritiskom desnega kazalca, utrne mojo najljubšo namizno svetilko z zelenim, secesijsko zavijuganim senčnikom. O, moj bog, stegnila se je po pisalni mizi kot kakšna mačka, in to samo zato, da bi ugasnila namizno svetilko! Kakšna inteligenca! Kakšna ženska!

Samo vi mi lahko pomagata, inšpektor Marlow!

Strahoten ropot. Kot bi regljalo iz vseh strojnic prve svetovne vojne. Tatatatatatat... Začeli so. Vrtajo ulico. Mater jim. Zdaj do dveh ne bo miru. Hvala bogu, da so vsaj do zdaj dali mir. Kaj je to mogoče, da je šele devet. Seveda je. Ob pol sedmih se hiša sprazni, ob pol osmih pride poštar, ob tričetrt na osem pride inzulinarka... Seveda, niti devet še ni. In koliko neskončno pustih ur je še do večera! Se prevalim na drugo stran. Vse me boli, kot bi bil ves v modricah. Kot bi bil popolnoma pretepen. Roki stisnem med noge, se pokrčim in se še bolj zavlečem pod odejo. Kje sem že ostal?

Samo vi mi lahko pomagata, Marlow!

Butanje po vratih.

Kafica že kuhana! Fertik! Cakam!

Nič, treba bo vstati. Vstati in se spoprijet z gnusnim življenjem.

Glava me zaboli, ko se dvignem. Ko pa se s podplati dotaknem tal, je takoj boljše. Ja, človek v tem ponavljajočem se življenju pridobi nekatere izkušnje. Na primer: izravnava pritiska v glavi, takoj ko položiš noge nižje od ravnine glave, steče odvečna kri iz možganov dl in tako bla bla bla bla. Sicer pa... Kako je Italijanka vedela, da sem buden? No ja, brez veze, zdaj je že tako vse uničeno. Ne bom več mogel nazaj pod svetlobo zelenkastega, secesijsko zavijuganega senčnika, pa naj se še tako mučim.

Ko sem odprl vrata, je res zadišalo po kavi.

Pepi še spi? Seveda spi, on vedno celo noč bedi, dopoldne pa spi. To ima še od tkrat, ko je bil nočni čuvaj.

Pijeva kavo. Ne govoriwa kaj dosti. Nima smisla. Ona je Italijanka. V tridesetih letih se ni čisto nič naučila... Bedasto se nasmehneva drug drugemu. Najbrž si ona misli... Bogi, v dveh letih, kar je tukaj, se ni naučil niti to, kako se po italijansko reče hvala, bogi bebček! Spet se nasmehneva drug drugemu. Popijem svoje in hočem vstati... Ona naredi gesto kot, počakaj! Prav, počakam. Obrne mojo kavno skodelico in potem oba nekaj časa čakava. Ona spet obrne skodelico nazaj in dolgo strmi v razpacano in razlezeno kavno goščo. Potem mi reče: ti! Pokaže name, prikimam. Ti selo slabo! Odkimava z glavo in razprte prste roke obrača levo desno... Prikimam in se potrudim narediti malo bolj presenečenega. Z mislimi sem že davno drugod. Ti, selo selo slabo! Spet iste geste, samo bolj intenzivne. Jaz takisto. Ti...! Išče besedo, potem zamahne z roko in raje pokaže, pokaže pa tako, da sklene roki kot kadar prosimo, potem pa si tako sklenjeni roki položi pod glavo oziroma nasloni lice na sklenjeni roki, in zamiži. Kaj, kaj jaz? Bom šel spat? Če pa sem ravnokar vstal! No, no, no dormire! Ti, ti... Spet obupno išče, potem ponovi vse isto, samo da se zdaj zaprtim očem pridruži še stegnjen jezik. Baaaaa! Krasno! Umr! Si, si, umrl, umrl... Se veseli. Prav. Vstanem od mize. Vsi bomo enkrat umrli! In grem. Sam sebi se zdim prav imeniten, ker sem uspel tako lepo skleniti jutranji prizor. Umr! Prav. Vsi bomo enkrat umrli, zadovoljno ponovim, ko se spuščam po stopnicah.

2

Zbrzim mimo obeh nadstropij in se skoraj spotaknem ob Marijo, ki kleči in riba zadnji dve stopnici. Danes ste pa zgodnji! Ponavadi vas ni iz luknje do treh! Ja, me ni! Baba zmešana! Špicelj frdaman zafrustriran! Vedno se nastavlja, vsepovsod je je polno. In stečem na cesto. Jezus, vso ulico so razkopali. Tatatata! Možak, ki drži v rokah kompresor, se trese kot sveža žolca. Stečem po ulici gor, kot da se mi blazno mudi. Na križišču postojim. Kam? Na levo? Na desno? Jebenti, saj sem vedel, da sem prezgodaj vstal! V želodcu mi zakruli. Ko bi imel za en samcat jogurt pa za četrt kruha! Se zasmilim sam sebi. Mamica moja zlata, ti si mi vedno prinesla kos kruha, namazanega z margarino, in belo kavo si mi nalila v skodelico. Kje je, moja mama zlata, zdaj, v tem pustem dopoldnevu, tvoja skodelica kave?! Grem proti knjižnici. Bom malo bral v čitalnici. Se usedem. Vzamem časopise in revije. Se razkومتim. In berem.

Pristopi možak. Že prej sem ga opazil. Zdaj prisede k meni. Dvignem pogled. Še dva sta pri vratih in zunaj je parkiran črn avtomobil. Gledajo me. Naredim se, kot da jih sploh nisem opazil. Z roko pa počasi sežem, kot da se bom popraskal, v notranji žep suknjiča. Ne delat tega! Me možakar s hrapavim glasom opozori. To bi bila tvoja zadnja poteza. Vidiš tista dva pri vratih?! Prikimam. Onadva samo čakata, da te lahko preluknjata. Dvignem glavo. Tista dva se mi nasmehneta. Manjši ima srebrn nasmeh. Vse zobe spredaj srebrne. Grenko jima vrnem nasmeh. Tisti pa, ki je sedel poleg mene, hahljajoče nadaljuje: šef bi rad govoril s tabo! Z mano? Se delam presenečenega. Oprostite, se mi zdi, da ste me z nekom zamenjali. Možakar se hropeče in čisto tiho, tako, kot da bi imel astmo, zasmeji. Ne, ne, Marlow, z nikomer te nismo zamenjali.

Zdaj vstopi ona. Dvignem pogled. Rjavi in gladki lasje. Dolgi, pa ne preveč, do ramen. Rjav pulover in modre kavbojke. Obraz droben in prav nič našminkan. Nekje sem jo že videl. Kje le? Čez ramo ima veliko, pleteno torbo. Najbrž jo je sama spletila. Na nogah teniske. Kakšna študentka bo. Stopa lahno, kot srna! Boj se srn, mi je lepo rekla mama! A lahko dobim revijo Literarne ujede, prosim. Nekaj bi

pogledala. Knjižničarka pri pultu pokaže name. Res je, jaz sem si jo sposodil. Imam jo pod časopisi. Sploh je nisem še pogledal. Dvignem revijo v zrak in ji jo pokažem. Zdaj počasi prihaja proti meni. Nekje sem jo že videl. Rahlo ima ustnice v nasmehu. Rahlo, se mi zdi. Obraz pa miren, gladek. Lasje ji ob vsakem koraku zaplapolajo. Rahlo se dvigajo in spuščajo. Oprosti, lahko dobim revijo samo za trenutek, nekaj bi pogledala. Tika me, gotovo me pozna. Ja, seveda. Ji pomolim revijo. Morda bo prisedla? Ne. Gre k sosednji mizi. Pokaže mi hrbet. Medtem ko seda, jo gledam. Kakšna ritka! Drobna pa vendar okrogla, ki se nadaljuje v krasne in ozke boke. Če bi razklenil obe dlani, bi jo lahko celo držal v rokah. Obe polovici nje.

Vse je čvrsto in zaprto. Zdi se mi, da diši po mleku.

Prehitro je sedla. Hudič! Zavrtim trak nazaj. Okroglo, čvrsto, pa vendar mehko. Mehko, ki obljublja, ki se ne razpre na ukaz, ki je tesno skupaj, ko pa popusti, se usuje kot plaz!

Pesnim. Medtem pa ona vstaja. Mi vrne revijo in odide skozi nihajoča steklena vrata. Gledam za njo.

Kje sva že ostala? A ja, tisti, ki hrope, kot da bi imel astmo, sedi poleg mene. Naj gre k vragu! Potegnem revolver, onadva pri vratih samo presenečeno zazijata, in postrelim vse tri. Tistega s srebrnimi zobmi ustrelim še enkrat, takrat ko mirno, na veliko začudenje knjižničarke, ki sploh ne uspe zapreti ust, odhajam proti izhodu. Počasi se sklonim k srebrnozobemu in ga čisto od blizu ustrelim naravnost v srebrne zobe. Glava se mu zadaj na tilniku razleti kot gnila lubenica. Možgani prsknejo vsepovsod. Po časopisih, po revijah...

Kam zdaj? Kino? Prezgodaj. Pa denarja ni. Lahko bi si od koga sposodil. Od koga? Od vseh sem si že! Grem proti mestu. Bom že koga srečal. Vstopam v lokale. Nikjer nikogar. Potem končno srečam Lojza. Zadrht fant. Tih kot svež beton. Okrogla očala. Včasih mi posodi kakšno knjigo. Če mi posodi denar? Nima veliko, sploh pa ne ve, če mu ga bom vrnil. Dvakrat mu ne bom rekel. Fehtam pa ne, fehtam! Zaenkrat.

Skozi stekleno šipo bifeja jo spet zagledam. Gre mimo. Lasje ji plapolajo, tako kot takrat, ko je v knjižnici prihajala proti meni. Pod pazduho ima knjige. Mater je srna! In zgine za vogalom.

Kaj da bom? Nič, čaj. Na prazen želodec si ne upam nič pit. Kako, na prazen želodec? In mi Lojz kupi sendvič. In čaj. Plača in gre. Denarja mi ni posodil. Je pa tale stara žemlja s šunkarico tudi zlata vredna.

Telefon za vas?

Zame? Natakark skrivnostno prikima in mi pomoli slušalko. Ja, halo? Na drugi strani dihanje. Žametno. Potem glas ženske. Je to ona, ki je šla mimo? Ne, besede so mnogo bolj izumetničene. Ustnice, kot bi bile našminkane. Na debelo namazane s karminom. Tako okrogle in mastno sočne besede prihajajo skozi slušalko. Ujeto me imajo, prosim, rešite me! Roke imam zvezane... Mučili me bodo, morda celo... Prosim, prosim! Potem nekdo drug. Drugačno dihanje. Skoraj hehet. Imamo jo... samo od tebe je odvisno... Danes ob petih... Saj veš kje... V galeriji! Ponorim. S pestjo udarim po mizi. Ne naredite ji hudega, sicer... Pusti revolver doma, Marlow, bolje bo zate in zanjo. Potem klik in tu tu tu tu. Prekinjeno.

Pojedel sem sendvič.

Moram dobiti za kino! Če grem v kino ob šestih, je to dve uri. Potem še pot do doma, pol ure, če koga srečam, mogoče eno uro, ali, v najboljšem primeru, dve. Ob desetih sem lahko že doma. Ob polnoči ležem. Si ga vržem na roko in zaspim. Evo, pa bo šel dan. In zjutraj jovo na novo. Spati čim dlje in potem čitalnica, kino, morda

kakšno srečanje, in tako do konca. Do konca? Ja, dokler ne bo boljše. Dokler ne bo kakšnega smisla.

In tako z lahkoto prenašaš vse to? Spet si se oglasil, moralist! Samo skrbi me. Že dve leti takole... Utihni, idiot! Kaj mu pa manjka! Spi, bedi, zapravlja čas! Le kdo si lahko to danes privoščiti! Misliš, da mu je lahko? Kaj misliš, da ne bi bilo bolje, če bi bilo drugače. Da bi lahko šel kam... Kam naj gre? Tu je v redu. Vsak naj sam skrbi zase... Mlad je, lahko bi storil kaj, kaj koristnega! Serješ, serješ mali! Moraliziraš brez veze. Naj živi, kot zmore. Saj vidiš, da ne zmore! Sanjač je. Ne more sam! Nekdo bi moral poskrbeti zanj. Kdo? Saj nismo socialno skrbstvo. Kdor ne zmore, naj pogine! Govoriš, kot da bi ti bilo vseeno. Saj mi je! Veš, kaj si... a veš, kaj si... Drži gobec, da ti ga ne stavšam! Ne razumeš, da so nekateri, ki ne morejo sami. Kako ne morejo? Poglej malo okrog! Same kravate, svilene srajce, usnjeni kovčki s kompjuterji, denar sem, denar tja... Ampak on je drugačen. Kako drugačen? Če je preveč drugačen, pa naj pogine. Ali, še bolje, naj si ga zdrka do smrti!

Gledajo me. Ljudje me gledajo. Moram se obvladat, ne smem se več pogovarjat sam s sabo.

3

Kar hodim. Noge že vedo kam. Po istih poteh me vodijo vsak dan. Noge že vedo. Ustavljajo se ob istih krajih. Pri vodnjaku, pa potem čez cesto, pa spet pri vseh gostilnah, pa po drugi strani reke, čez center, pa do faksa. Potem stojim nekaj časa v avli faksa in se delam, da berem razno razne plakate in oglase (brucovanje, iščem cimerko, inštruiram...), v resnici pa budno gledam okoli, da bi srečal kakšnega znanca. Tako stojim pol ure. Potem obhodim vse lokale, ki so okoli faksa. V vsakega stopim in z dvignjenim obrazom gledam preko glav, kot da nekoga prav s skrbjo iščem. In zgodi se, da me natakark prehitro vpraša, kaj da bom... Nič, za zdaj, in potisnem roke globoko v žep, samo nekoga iščem. Še enkrat pogledam po lokalu in oddidem. Zunaj na ulici me stisne v grlu. Mar bi spal do popoldneva! Zdaj pa še toliko ur do večera, in če ne bom našel koga, ki mi bo posodil za kinoteko (tam so vstopnice cenejše), potem bo kriza, bo... Še bolj me stisne v grlu. Tak občutek... ponižanosti. Kaj vem... žalosti? Morda. Odvečnosti? Morda. Ko se je vse to začelo... sem mislil, zdržal bom kakšen mesec, potem bom že kaj dobil. Pa ni šlo. Zdaj pa to kar traja... Sprva mi je bilo všeč. Tako, tako romantično je bilo... Saj človek ne potrebuje veliko, streho nad glavo, nekaj malega hrane, malo suhe obleke, pa kino... Ja, pa kino, brez kina, te krasne iznajdbe sanj, bi človek umrl že prvi dan...

Ti, pridi sem! Se ozrem. Mater, prav njega je bilo še treba. O, se razveselim, lej ga kolega! Nič kolega, mi reče. Dejva malo na stran stopit. In me potegne za rokav v bližnji hodnik. Za dve glavi je večji od mene. Poznam ga že kar nekaj časa. Srečal sem ga pred leti, v neki gostilni. In kadar je bil pijan, me je vedno častil, tako da sem se ga vedno razveselil, kadar sem ga srečal malo okajenega. Zdaj je bil trezen. Preveč trezen.

Veš zakaj se morava pogovoriti? Ne, nedolžno odkimam. Zagrabi me za kravatlc. Kako, ne veš?! Ne vem, res ne vem, poskušam narediti čim bolj nedolžen obraz. Ne me zajebavat, tako zelo pijan pa tudi nisem bil. Kdaj, poskušam biti prepričljiv, kdaj pijan?! Še bolj me stisne za kravatlc in dvigne k sebi.

Mater, težko bo, ta silak se ne heca, pomislim in stopim na prste, da bi me njegov energični prijem čim manj dušil.

Marlow se nagne malo nazaj, tako da napadalec, črni mafiozo, za trenutek izgubi ravnotežje, potem pa Marlow bliskovito sune z glavo naprej. S čelom trešči mafioza točno v nos. Zasliši se hrsk nosnega hrustanca. Marlow pa, ne bodi len, ne izgublja časa. Še enkrat nagne glavo nazaj in še enkrat, tokrat z večjim zaletom in še z večjo silo, trešči napadalca, da revežu počí arkada in se pocedi rdeča kri. Roke, ki jih je črni mafiozo vse do zdaj držal krepko okrog Marlowega ovratnika, počasi popustijo. Marlow ga zdaj z obema rokama zagrabi za zapestje in mu ga dvakrat zavije, da koščice v zapestju pokajo in mafiozo pade na kolena in zaradi hude bolečine izgubi zavest. Njegovo zapestje pa v Marlowovih rokah v hipu oteče, postane debelo in modro kot melancana.

Marlow si popravi ovratnik, potem prestopi ubogo vrečo človeškega gnoja, ki leži pokrčena pod njegovimi nogami. Že hoče oditi, pa se premisli, obrne se, potegne revolver in ustrelí ležečega silaka naravnost v srce. Na beli mafiozovi srjaci se naredi črn kolobar, sled smodnika. Potem priteče rdeča rdeča kri. Na, da se ne boš mučil, reče Marlow, preden odide, in ga ustrelí še nekajkrat.

Pa kaj ti misliš, da sem idiot! Me zagrabi še bolj... Pazi, zadušil me boš (in ravno zdaj nобeden ne pride mimo!). Še kaj hujšega bom naredil s tabo! Si slišal! Vrni kolo! Posodil sem ti ga, ne šenkaj. Kakšno kolo, se naredim butastega, kolikor se le da. Tisto, dirkalno, moje, ki sem ti ga posodil tisto noč, ko sva ga malo okrog srala... Posodil sem ti ga, da boš lažje prišel domov! A, saj res! Ampak, vrnil sem ti ga. Takoj naslednji dan, zjutraj, sem ga pustil v veži. Evo, častna! Ne me ti zajebavat! Vrni kolo pa basta! Res sem ga, vrnil sem ti...

Ne spregovorim do konca. S pestjo me butne v trebuh, da mi vzame sapo. In potem me rukne še enkrat... Samo, da me ne bo v obraz! Mater, če mi razbije očala...

In še boš dobil! Vsakič, ko te srečam, jih boš dobil.

In me pritisne ob steno. Z eno roko me drži za vrat, z drugo roko pa me v velikem zamahu, še enkrat, za slovo, trešči v trebuh.

Drugič bo tekla kri!

Mi še objubi. In gre. Jaz se nekaj časa pobiram in lovim sapo. Hvala bogu... lahko bi bilo še slabše. Nič mi ni. Samo želodec pa odrgnina na roki, ah, to je od zidu... Zdaj vsaj vem, koga se moram izogibati. Kolesa mu seveda ne morem vrniti. Naslednje jutro sem ga prodal. Vse je tako kazalo, da je totalka pijan, saj še kolesarnice ni mogel sam odkleniti... Kaj pa sem jaz vedel, da se bo spomnil, da mi je posodil kolo. No, kakorkoli, danes sem jo kar dobro odnesel...

Grem v bližnji bife, pa na stranišče. Pogledam se v ogledalu. Bled sem kot stena. Umijem se. Ko se sklonim v umivalnik, se mi zvrtil. V želodcu me peče. To bo lakota, se tolažim. Grem in se zaklenem v kabino. Dvignem srjaco in se pogledam. Dvakrat je kar dobro zadel, v mehko, točno v trebuh, enkrat pa me je butnil malo višje, v rebra, modrica bo... samo da ni kaj nalomil! Ni, seveda ni, tako hitro pa tudi najmehkejša rebra ne popustijo.

Se ti je splačalo? Eno usrano kolo! Ni bilo usrano, dirkalno je bilo. Zanj sem dobil toliko, da sem živel cel mesec. Ampak, to nikamor ne vodi! Seveda vodi, to vodi v polomljena rebra, saj si videl! In kaj boš zdaj? Nič, izogibal se ga bom. Kje stanujem, pa tako ne ve. V tej mali deželi, v tem, še manjšem mestu, se boš nekoga izogibal, ne ga no tko zlo srat! Tu se ne da nikomur izognit, samo nos pomoliš na ulico, pa srečaš vse, od šefa parlamenta do zapite igralske zvezde nacionalnega gledališča. Nikogar se ne moreš izognit, vsi te vsak trenutek držijo za vrat. Tako je to. Ni samote, kamor bi lahko pobegnili, samo ta žalost je, in kolo boš imel do konca obešeno okrog vratu!

Se mi nasmehne, ko gre mimo.

Jebenti, kar uide mi! Pogovarjam se sam s sabo. To že ni več normalno. Obstanem. Pogledam za njo. Tudi ona obstane. Mater, pa saj to je ona, jutranja srna iz čitalnice... Hočem ji nekaj povedati, v opravičilo, odprem usta... ona pa se nasmehne in gre naprej. Mater, slišala me je, kako sem se pogovarjal sam s sabo, kaj si bo zdaj mislila o meni? Kaj? Nič. Saj si videl, da se je nasmehnila. Všeč ji je bilo. Misliš? Seveda. Ženskam so všeč takšni čudaki. Takoj pomislijo, da so pesniki, ali pa vsaj slikarji. Jaz nisem niti pesnik niti slikar, razočarana bo. Samo navaden tat koles sem (Tatovi koles... kino... zamudil sem, kinoteka ob štirih je šla po vodi). Kaj te briga! Sicer pa punce danes najbrž ne boš več videl. V tem kratkem času sem jo videl tretjič, morda tudi ona hodi tako po mestu... Kako tako? Tako brez cilja, tako sama... Ne ga srat, takšne niso nikoli same! Všeč mi je. Pa kaj, a misliš, da mara takšna srna za nekoga, ki ni nobeden... Še pošten tat koles ne. Kvečjemu tatič!

Spet govorim sam s sabo! Nehaj, idiot! To ni v redu! Rajе poišči koga, da ti posodi za kino! Prav. Bom.

4

Avto zacvili, ko se ustavi tik ob pločniku. Črna limuzina se zaziblje, okno v zadnjem delu se počasi spusti. Roka se prikaže v črni luknji avtomobila. Bela roka z velikim manšetnim gumbom, ki ima na sredi zlatega venčka ogromen zelen kamen. Zpomni si to, Marlow, ta zeleni manšetni smaragd je lahko ključ do rešitve tvojega primera (ha, če mi bo prišel v roke, ga bom prodal in srečno živel do konca svojih dni!). Nisi pozabil, zahrope glas iz globine črne limuzine. V naših rokah je. Če te ne bo ob dogovorjeni uri, potem... veš, kaj bomo naredili z njo? Moški s smaragdnam manšetnim gumbom se zareži. Marlow plane proti avtu in dvigne pest. Avto pobegne, da zacvili in zasmrdi po ožgani gumi.

Noge se same ustavijo. One že vejo. Galerija. Preberem: Tom Gerrick, mala galerija, vstop prost, organizira Ameriški center.

Imena niso važna, nič ni važno, kdorkoli si, vedno bi lahko bil kdo drug na tvojem mestu. Dvignem obraz proti nebu. Me kdo gleda? Tak občutek. Občutek zadržanosti in nedoločenosti. Žalost? Morda. Prične deževati. Kapljice na obraz. Drobne in redke. Grem v galerijo, kot da je to usojeno, kot da se mora dan končati tako.

Tu je gospa, ki plete. Dvigne pogled, nasmehne se mi. Hvala ti, da si se mi nasmehnila! Čez eno uro bom zaprla, me opozori. Pokimam. Zunaj še vedno dežuje.

Hodim med slikami. Velike slike nekakšnih ljudi v čudnih prostorih svetlobe. Vse v vijoličnem. Nikjer nikogar. Ne v galeriji ne v slikah. Same neme silhuete ljudi, ki ždijo drug poleg drugega, pa vendar so popolnoma sami; včasih tudi objeti, pa kljub temu daleč drug od drugega, kot bi jih ločevala steklena zavesa (dežja, ali samo vijoličaste barve?). Zakaj je to tako? Dež, pa vijolične packe, ki so ljudje? Zakaj? Zakaj se je treba odločiti vedno prav in pravi trenutek, zakaj ni mogoče tudi drugače?

Premikam se po slikah kot po samem sebi. Zunaj se je krepko ulilo. Dež trka po velikih galerijskih izložbah. In tudi stemnilo se je. Hodim iz sobe v sobo. Vedno več vijoličaste je. Vedno bolj sem njen. Silhuete ljudi v raznih položajih... Dve senci, ki se objemata; senca, ki pleše na dlani druge, velike sence; moški in ženska; pa spet samo moški brez obraza, izgubljen sredi vijoličaste svetlobe; pa ona, sama, tako čudno je njena dlan pokrita po njenem praznem trebuhu, kot da prosi, prosi za

svojo drugo polovico... Slike se pogovarjajo druga z drugo. Prelivajo se iz okvirja in naprej po stenah. Kričijo v tišini vijoličaste samote... ni celote brez dveh... pretrgano, vrženo v kot, pozabljeno, brez smisla, brez nadaljevanja...

Pridem do konca.

Čisto mala slika je... V kotu, kot da jo je nekdo pozabil tu, kot da je tu po pomoti. Velika kot dlan. S širokim belim robom za steklom. Sklonim se k njej kot k osamljenemu človeku. In slika govori... Tu je človek. Senca človeka. Brez obraza. Samo vijoličasta silhueta. Roke brez prstov, samo dlan, stegnjena nekam ven. Glava pa nagnjena. Vsa podoba pa, kot bi bila čudna in z eno potezo ustvarjena krhka rastlina.

Stisnilo me je. Zajel sem sapo. Solze so prišle. Zaslišal sem dež in šklepljanje lesenih pletilk gospe, ki sedi spodaj. Drobna figura je prišla vame. Drobna vijolična figurica, pozabljena v kotu neke galerije, čisto ob stranišču.

Sorrow.

Kako je lahko vse tako zares? Ni prostora za igro. Za prav nobeno igro. Ta človek tu, na tej vijoličasti sliki, ta drobna in z enim zamahom narisana žalost... Sem to res jaz?

5

Ko se obrnem, nisem prav nič presenečen, da stoji za mojim hrbtom.

Vedel sem, da boš tu.

Tudi jaz sem slutila, da te bom spet srečala.

Tako spregovori srna. Dahne vame in je že del mene, kot da se poznavajo zelo zelo dolgo. Od večno.

Tako stojiva in se gledava. Ona si popravi lase (tiste, ki valovijo ob vsakem koraku). Je to zadrega pred mojim pogledom?

Poglej, ji rečem! Sorrow!

In drobna, vijoličasta slika naju gleda.

Tudi meni je najbolj všeč, mi reče. Počasi (da je ne bi splašil) jo primem za roko in jo poljubim v dlan. Nasmehne se. Zardi. Spet naredi tisto gesto... Popravi si lase, s kazalcem si jih potisne za uho, za drobno školjko ušesa, ki se za trenutek pokaže med lasmi.

Imaš lepo uho.

A vedno tako govoriš z ljudmi, ko jih prvič srečaš? Me navihano vpraša. Hkrati pa se ne more znebiti neprijetne rdečice.

Oprosti, neprijetno ti je. Vedno spravljam ljudi v zadrego, oprosti, res!

Saj ni nič, saj ni nič... Všeč mi je...

Zdaj obstane. Ne spregovori več. Počasi se obrne in gre k sliki na drugi strani stene. Jaz še enkrat pogledam za dlan veliko sliko za mojim hrbtom. Zdaj točno vem, drobna vijoličasta podoba kriči, steguje svojo neizrisano podobo proti nekemu drugemu, ki bo prišel, ki je prišel, ki mora priti, ki vedno pride...

Sorrow.

Počasi stopim k njej. Stojim za njenim hrbtom, tako tesno ob njej, da me njeni lasje žgečkajo v nosnici. Diši! Kako diši! Kot sveža voda, kot pravkar oprano perilo, kot vonj, ki ga poznam od vedno. Moj vonj. Samo moj in njen!

Greva, mi reče tiho. Greva, priklimam.

Spuščava se po stopnicah. Adijo, Tom Gerrick, tvoje podobe so izkričale svoje. Greva, zdaj! In jo primem za roko. In ona, začuda, ne trzne, ne poskuša

zbežati, samo mehko se poda z mojo dlanjo, kot da je to nekaj popolnoma vsakdanjega in ponavljajočega.

Spodaj me že čakajo. Gospa, ki plete, jim s leseno pletilko pomigne, češ to je on, zdaj prihaja po stopnicah. Možje s črnimi klobuki se postavijo ob steno. Vidim, da drže svoje roke decentno v notranjih žepih suknjičev. Dva, tista, ki stojita že skoraj na ulici, držita v svojem naročju svetla dežna plašča, iz katerih štrlita črni kovinski cevi.

Mirno greva mimo. Držim jo za roke, kot da ni nič.

Marlow! Zakriči možak s tenkimi brčicami. Marlow!

Peljem jo mimo vseh mož. Ko greva mimo zadnjega, se za mojih hrbtom taljančino (mož z brčicami kot špageti) zadere na vsa pljuča...

Tokrat si nam jo speljal, Marlow, zato pazi nanjo, drugič jo ne boš več tako zlahka dobil!

Ko stopiva na ulico, se nasmehnem. Kaj je, se obrne k meni in me vpraša. Nič, samo tako se smejim; sam sebi se smejim, svojim uresničenim sanjam... Samo to.

6

Potem hodiva po ulicah. Gledava izložbe. Ko se še bolj ulije, greva v knjigarno in si dolgo ogledujeva knjige. Tiste, ki ležijo na pultu, takoj pri blagajni, in na listku nad njimi piše: nove knjige, te knjige tudi poduhava. Mlada dama, prodajalka knjig, (ne vijolic) naju začudeno gleda. Vsako novo knjigo odpreva in jo pred nosom spustiva, da se razlista. Kako dišijo nove knjige! Nobena stvar ne diši tako lepo, reče moja srna. Res je, in si pred nosom razlistam novo knjigo, kako to, da tega nisem opazil že prej, pred tabo, preden si ti prišla... Zasměji se (tako je lepa, kadar se smeji!). Bosta kaj izbrala? Ne, hvala, kdaj drugič, za danes se nama je že dovolj zgodilo, se zasmējiva. Pa še deževati je nehalo... In stečeva na ulico.

Povabil bi te na čaj, pa sem popolnoma suh... Zajamram in se sam sebi zagnusim (sorrow, sorrow!). Bom jaz, reče, in že sediva v bifeju in gledava ven. Dežniki hodijo mimo, tekajo čez cesto, se odpirajo in zapirajo... Tisti mali dežnički (različnih barv in pisani kot baloni) pa se držijo velikih dežnikov za roke in hočejo na vsak način stopiti v prav vsako lužo. Veliki dežniki malim ne dovolijo, da bi po lužah plas plas in šprica šprica, veliki dežniki neusmiljeno vlečejo male dežnike naprej in mimo vseh luž. Velikim dežnikom se mudi, veliki dežniki nimajo časa, zakaj stemnilo se je in noč pokriva mesto vedno bolj in bolj...

Kako je to čudno? Zdaj prvič je mesto prijazno. Prvič se ti zdi, da si tu doma. Tako si se morda počutil samo še v topli kino dvorani, ko so pogasili luči in se je začela zgodba, za katero si vedel, da bo imela svoj srečni konec; in ko si prišel ven, je bil že večer in potem si še nekaj časa hodil po mestu in še nekaj časa živel srečne celuloidne sanje.

Držim jo za roko. Pogovarjava se, kot da bi se poznala že celo življenje. Kje si bila do sedaj, jo vprašam? Ne odgovori. Ni treba. Bila je tu, pa je nisem opazil. Hodila sva drug mimo drugega, dokler se nisva končno našla.

Vem. Morala je priti tista žalost, ki stisne v goltancu, tista praznina, za katero ni ničesar več... Morala je priti. V oba. Razmišljam.

Greva. Kam? Ne vem. Lahko k meni? Prav plaho in nerodno vprašam. Pa nisem plah zaradi vsega tistega, kar sledi takšnemu povabilu, končno so v moji sobi ležale, se zvijale, stokale od ugodja (in pijanosti) mnoge črnolase in svetlolase in mlade in tudi tiste, ki jim zadnji vlak pobega... in vse so potem zjutraj odšle za

vedno; ne, ni mi neprijetno zaradi tega, samo bojim se, da ne bi pokvaril, da ni še čas, da se me ne bo (plaha žival) prestrašila in zbežala...

Prav.

Primem jo okoli pasu in tako stisnjena drug ob drugega preskočiva jarek, ki so ga zjutraj izkopali pred hišo. V hodniku se poljubljava. Z ustnicami se dotikam njenega obraza. Zamizim, zato da bi na svojih ustnicah še bolj občutil obliko njenih lic, njenega nosu, njenega čela...

Veš, reče, grem k tebi, ampak ne bom spala s tabo. Danes ne. Ležala bom ob tebi, poslušala tvoje zgodbe, poslušala, kako dihaš, ampak spala pa ne bom s tabo. Boš zdržal?

Kakšno vprašanje! Seveda bom zdržal. Predolgo sem hodil mimo tebe, da zdaj ne bi zdržal...

Kdo je?! Se zadere z dvorišča. Prekleta špijonka, siknem! Kdo? Ah, Marija, naša hišnica, vse vidi, vse sliši. Jaz sem, gospa, lahko noč! In greva gor. Pri Pepiju se ustaviva. Pepi ima zmeraj odprta vrata na hodnik. Z Italijanko sedita ob mizi in gledata televizijo. Kako kaj, me vpraša? Dobro, v redu! Potem Pepi in njegova Italijanka z zanimanjem pogledata mojo spremljevalko. Tole je pa moja punca, rečem in jo pogledam. Ja, reče, on je moj fant. Potem se vsi zasmejimo. Tudi Italijanka, ki tako najbrž ni ničesar razumela. Pepi me pospremi do vrat moje sobe. Čutim ga, kako jo ocenjuje, kako jo gleda in težka od zadaj. Ko odprem vrata, se poslovim. Vidim, da je zadovoljen. Pomežikne mi in me stisne za komolec. Daj še eno numerco zame, a boš? Zarotniško šepne. Bom, seveda bom.

V sobi se slečeva. Iz obleke stopi kot iz školjke (mater, nikoli se ne bom znebil teh literarnih primerjav). Vsa je gladka in mehka. Soba se zgosti okrog njenega telesa, in ko zdrsne med rjuhe, ugasneva luč.

Leživa drug poleg drugega. Poslušam njeno drobno dihanje, na ramenu čutim njene lase in na prsni njene ustnice in njen topli dih.

Veš... bil je dan brez začetka, gangsterji so me lovili, postrelil sem vse, tistega s srebrnimi zobmi sem počil v glavo, ko je že bil na tleh in mrtev... potem so me topli, udarjali v trebuh, kričali name, me poniževali, stiskalo me je v grlu, na jok mi je šlo, lačen sem bil in žejen, deževalo je na moj obraz, in zjutraj so mi iz kavne gošče prerokovali, da bom umrl...

Ampak, ne bom umrl. Dan se je končal kot dober, star film. Odslej bo vsak dan imel svoj začetek in konec. Odslej ima vse svoj smisel... Našel sem te, in vse bom naredil, da boš ostala pri meni.

Vse, čisto vse.